

Kas täite- ja pankrotimenetlus 100 päevaga on võimalik?

I. Täitemenetlus 100 päevaga – on see reaalne?

Mati Kadak

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja aseesimees, kohtutäitur

Efektiivse, seega siis ka kiire ja eesmärgke täitva täitemenetluse vajalikkuses ei ole põhjust kahelda. Sundtäitmise osakaal tsiviilkohtumenetluse, kriminaalkohtumenetluse, halduskohtumenetluse, haldusmenetluse, väärtemenetluse, maksmenetluse, töövaidluste lahendamise menetluse ning mitmete teiste menetluste ja toimingute, sh kohtuväliste vaidluste lahendamise, hagi tagamise jne jätkuna või tulemuseni viijana näitab täitemenetluse olulist rolli materiaaloiguslike nõuete maksmapanekul ning menetluste ja kokkuvõttes õiguse ja õiguskorra autoriteedi tagajana. Statistika, uurimustööd ja praktiline kogemus näitavad, et ilma täitmise mehhanismita võiksid õigusaktid vähemalt teatud osas jääda vaid pelgaks deklaratsiooniks. Õiguse ja õiguskorra reaalse toimimise kindlustab materiaaloiguslike nõuete maksmapanek läbi sundtäitmise.

Ülaltoodut arvesse võttes on põhjendatud ja asjakohane analüüsida, kas ja kuidas on võimalik täitemenetlust ning kogumis sundtäitmist üldse efektiivsemaks muuta. Et menetluse efektiivsuse näitajaks on muu hulgas ka selle kiirus, analüüsime alljärgnevalt täitemenetluse kiiremaks muutmise võimalusi üldse ning, lähtudes ette antud küsimuse raamidest, kas täitemenetlus on võimalik 100 päevaga.

Vastus ettekande teemana tõstatatud küsimusele on teatud osas lihtne. Jah, täitemenetlus on võimalik teatud juhtudel läbi viia 100 päevaga ning praktikas seda ka tehakse.

Täitemenetluse statistika andmetel viidi 2011. aastal algatatud ja täitmisega lõpuni viidud 51584-st täitemenetlusest 100 päevaga lõpuni 28 355 täitemenetlust ning 2012. aastal kuni septembrikuuni algatatud ja täitmisega lõpuni viidud 22 170-st täitemenetlusest 18 200 täitemenetlust. Statistika andmetel oli täitemenetluse keskmine aeg 2011. aastal algatatud täitmisega lõpule viidud asjades 99 päeva ning 2012. aastal käesoleva aasta septembris avaldatud andmetel 66 päeva.

Lihtne on anda vastus ka selles osas, et kõiki täitemenetluse asju ei ole võimalik 100 päevaga lõpuni viia, sest teatud osa täitemenetlusest, seonduv nõuetega, mille täitmine tuleb tagada pikema perioodi vältel (nt elatisnõuded). Selliste nõuete osas saab tõstatada küsimuse, kas on võimalik jõuda täitmiseni 100 päeva jooksul.

Arvesse tuleb võtta ka asjaolu, et järjest suurem on nõuete hulk, mida ei õnnestu täita põhjusel, et võlgnik on Eestist lahkunud.

Seega jääb üle analüüsida, kas ja mis lühendaks menetlust Eestis toimivas täitemenetluses ning piiriüleses täitemenetluses.

Võttes arvesse, mis takistab täna täitemenetluse kiiremat läbiviimist - kättetoimetamise keerukus ja ajakulu; miinimum, mis peab võlgnikule kätte jääma; Eestis tegutseva kohtutäituri poolt läbi viidava täitemenetluse piiramine Eesti Vabariigi piiridega - püstitame esimesena hüpoteesi, et üheks lahenduseks oleks reeglite muutmine, mis täna takistavad täitemenetluse kiiremat läbiviimist.

Seega võiks olla lahenduseks:

- Lihtsustada kättetoimetamist
- Kaotada või vähendada miinimumi, mis peab võlgnikule kätte jääma
- Anda Eestis tegutsevatele kohtutäiturile õigus läbi viia piire ületavaid täitemenetlusi

Teiseks saab püstitada hüpoteesi, et täitemenetluse efektiivsust, sh kiirust, saab tõsta kohtutäituri büroo töö efektiivsuse tõstmisega.

Kas ja millistel tingimustel eelnimetatud lahendusvariante kasutada saab, eeldab põhjalikumat analüüsi. Kindlasti tuleb muu hulgas hinnata ka võimalike lahendusvariantide vastavust täitemenetluse eesmärkidele ja põhimõtetele üldiselt ning nende mõju võlgniku ja võlausaldaja olukorrale.

Võimalike lahendusvariantide läbitöötamiseks vajaliku eeltööna toimub hetkel Justiitsministeeriumi ning Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja poolt üheaegselt läbiviidav kohtutäiturite tasude analüüs, mille üheks osaks on kohtutäituri tegevuse põhjalik kaardistamine.